

UOT 94(479.24)

ŞAHISMAYIL İSMAYILOV

Azərbaycan Dillər Universiteti, Azərbaycan Universiteti,
Bakı Slavyan Universiteti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7441-3575>
ismayilovsahismayil@gmail.com

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ MÜNASİBƏTLƏRİ: "BİR MİLLƏT, İKİ DÖVLƏT" MODELİNİN TARİXİ VƏ STRATEJİ ANALİZİ

DOI: <https://doi.org/10.36719/2708-065X/113/86-90>

Bu tədqiqatın məqsədi Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin “Bir millət, iki dövlət” modeli çərçivəsində tarixi, strateji və institusional əsaslarını sistemli şəkildə təhlil etməkdir. Metodoloji baza tarixi-müqayisəli yanaşma, sənədlərin analizi, institusional təhlil və keyfiyyət metodlarından ibarətdir. Tədqiqat nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, münasibətlər mədəni diplomatiya, təhsil, enerji təhlükəsizliyi, iqtisadi integrasiya və hərbi-siyasi müttəfiqlik üzərində dayanıqlı struktur formalaşdırmışdır. Xüsusilə TANAP, BTC, BTQ layihələri və Şuşa Bəyannaməsi strateji tərəfdaşlığın institusional dayaqlarını möhkəmləndirmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyəti əsasən regional siyasi dinamikaların dəyişkənliyi və bəzi statistik məlumatların aktual olmaması ilə bağlıdır. İşin orijinallığı münasibətlərin yalnız siyasi müstəvidə deyil, humanitar, mədəni və diaspor diplomatiyası kontekstində kompleks yanaşma ilə təhlil edilməsindədir. Elmi yenilik Azərbaycan–Türkiyə əlaqələrinin vahid strateji model kimi konseptuallaşdırılmasıdır. Praktiki əhəmiyyət isə dövlət siyasəti, təhsil, enerji strategiyası və regional təhlükəsizlik planlaşdırılması üçün tətbiqi nəticələr təqdim etməsində ifadə olunur.

Açar sözlər: Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri, strateji tərəfdaşlıq, “Bir millət, iki dövlət” modeli, enerji əməkdaşlığı, hərbi-siyasi müttəfiqlik, mədəni diplomatiya, regional təhlükəsizlik.

Giriş. Müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində dövlətlərarası əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlməsi regional və global təhlükəsizlik baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu kontekstdə Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri həm tarixi kökləri, həm də çoxşaxəli və institusional xarakteri ilə seçilən nadir əməkdaşlıq modellərindən biridir. “Bir millət, iki dövlət” konsepsiyası yalnız siyasi ritorika deyil, real siyasi, iqtisadi, hərbi və mədəni əməkdaşlıq mexanizmləri ilə təsdiqlənən praktik model kimi beynəlxalq münasibətlər nəzəriyyəsinə diqqət cəlb edir.

Azərbaycan və Türkiyə arasında münasibətlərin aktuallığı xüsusilə post-soyuq müharibə dövründə regional geosiyasi proseslərin intensivləşməsi, enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin ön plana çıxması və yeni təhlükəsizlik çağırışlarının formalaşması fonunda daha da artmışdır. TANAP, Bakı–Tbilisi–Ceyhan və Bakı–Tbilisi–Qars kimi transmilli layihələr iki ölkənin yalnız ikitərəfli deyil, həm də regional və global miqyasda strateji rolunu gücləndirmişdir. Eyni zamanda, 2020-ci il Vətən müharibəsi və sonrasındakı imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin müttəfiqlik mərhələsinə keçdiyini açıq şəkildə nümayiş etdirmişdir.

Bu baxımdan Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin tarixi inkişaf mərhələlərinin, strateji tərəfdaşlıq modelinin və onun regional sabitliyə təsirinin elmi təhlili aktual elmi və praktiki əhəmiyyət daşıyır. Mövzunun aktuallığı həm də ondan irəli gəlir ki, bu münasibətlər modeli digər regional əməkdaşlıq formatları üçün nümunəvi xarakter daşıyır və beynəlxalq münasibətlərdə yeni ittifaq formalarının öyrənilməsi baxımından mühüm tədqiqat obyektidir.

Münasibətlərdə mədəni diplomatiyanın təsiri. Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin möhkəmlənməsində mədəni diplomatiya mühüm və çoxşaxəli rol oynayaraq siyasi və strateji əməkdaşlığı təməmləyən əsas yumşaq güc mexanizmlərindən biri kimi çıxış edir. Tarixi, dil və mədəni yaxınlıq üzərində formalaşan bu münasibətlər mədəniyyət vasitəsilə daha dərin ictimai legitimlik qazanmış və xalqlar arasında davamlı qarşılıqlı etimad mühiti yaratmışdır.

Bu kontekstdə 2 noyabr 1994-cü ildə Türkiyə Böyük Millət Məclisində dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin anma mərasiminin keçirilməsi və mərasimdə Azərbaycan Prezidenti Heydər

Əliyevin çıxışı mədəni diplomatiyanın simvolik və praktiki əhəmiyyətini açıq şəkildə nümayiş etdirmişdir. Həmin səfər çərçivəsində Prezident Heydər Əliyevin Bilkənt Universitetində Füzulinin 500 illik yubileyinə həsr olunmuş konfransda iştirakı Azərbaycan ədəbiyyatının Türkiyədə təbliği baxımından mühüm hadisə olmuşdur. Eyni zamanda, türk dramaturqlarının əsərlərinin Azərbaycan teatrlarında səhnələşdirilməsi, eləcə də Azərbaycan dramaturgiyasının Türkiyə teatrlarında nümayişi iki ölkə arasında mədəni inteqrasiyanın dərinləşməsinə ciddi töhfə vermişdir [5].

Mədəni diplomatiyanın institusional əsaslarının möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 9 mart 2001-ci ildə Prezident Heydər Əliyevin Azərbaycan Atatürk Mərkəzinin yaradılması haqqında fərman imzalaması və qısa müddətdə təşkilati işlərin başa çatdırılması mədəni əməkdaşlığın strateji xarakter aldığını göstərir. Bunun ardınca 12 mart 2001-ci ildə Ankarada Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Cümhuriyyəti arasında mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq protokolunun təsdiq edilməsi iki ölkə arasında mədəni münasibətlərin hüquqi bazasını daha da gücləndirmişdir [3].

Bununla yanaşı, mədəni diplomatiyanın kütləvi və davamlı xarakter almasında tələbə mübadiləsi proqramları, qarşılıqlı tele-radio yayımları və media əməkdaşlığı mühüm rol oynamışdır. Bu vasitələr yalnız mədəni dəyərlərin tanınmasına deyil, eyni zamanda ictimai rəyin formalaşmasına və qarşılıqlı anlaşmanın dərinləşməsinə xidmət etmişdir.

Müasir mərhələdə Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan mədəni əlaqələr Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi dövründə daha yüksək tempdə inkişaf etmişdir. Bunun bariz nümunəsi 9 mart 2007-ci ildə Heydər Əliyev Sarayında keçirilmiş Dünya Azərbaycanlıları və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumudur. Forumda 48 ölkədən 513 nümayəndənin iştirakı və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın birgə çıxışı mədəni diplomatiyanın diaspor müstəvisində də sistemli xarakter aldığını göstərmişdir [1].

Azərbaycan–Türkiyə mədəni əməkdaşlığının hüquqi əsaslarının formalaşdırılması prosesi hələ 1990-cı illərin əvvəllərindən başlanmışdır. “Beynəlxalq mədəni əlaqələr” adlı mənbədə qeyd edildiyi kimi, 2 noyabr 1992-ci ildə iki ölkə arasında imzalanmış mütəxəssislərin hazırlanmasına dair protokol mədəni əlaqələrin inkişafına mühüm impuls vermişdir [6]. Bu sənədlər mədəni münasibətlərin dövlət-lərarası əməkdaşlıq çərçivəsində institusional xarakter almasına şərait yaratmışdır.

Son illərdə mədəni diplomatiyanın intellektual ölçüsü də genişlənmiş, iki ölkənin beyin mərkəzləri arasında sıx əməkdaşlıq formalaşmışdır. Xüsusilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzi ilə Türkiyənin Xarici İşlər Nazirliyi yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzi arasında həyata keçirilən birgə layihələr vahid ekspert mühitinin formalaşmasına və qlobal çağırışlara qarşı ortaq yanaşmaların işlənilməsinə imkan yaratmışdır [4, s.8].

Mədəni diplomatiyanın ən təsirli istiqamətlərindən biri isə təhsil sahəsində əməkdaşlıqdır. Son 30 il ərzində imzalanmış çoxsaylı saziş və protokollar ali təhsil sistemlərinin qarşılıqlı tanınmasını, tələbə mübadiləsini və akademik inteqrasiyanı təmin etmişdir. Xüsusilə 1 dekabr 2000-ci ildə imzalanmış təhsil və elm sahəsində əməkdaşlıq sazişi əsasında yaradılmış Birgə Komissiya diplomların tanınması və proqramların uyğunlaşdırılması istiqamətində ciddi irəliləyişlərə nail olmuşdur.

Bu prosesdə Türkiyənin dövlət qurumları və ictimai təşkilatları, xüsusilə İhsan Doğramacının təşəbbüsü ilə yaradılmış “Türkiyə–Azərbaycan Dostluq, Əməkdaşlıq və Həmrəylik Fondu” mühüm rol oynamışdır. Fondun nəzdində fəaliyyət göstərən “Azərbaycan Evi” milli mədəniyyətimizin tanınması və diasporun birliyi baxımından mühüm mərkəzə çevrilmişdir. Sosioloji sorğular Türkiyədə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrə böyük əksəriyyətinin bu imkanları yüksək qiymətləndirdiyini göstərsə də, təqaüd məsələləri kimi bəzi çətinliklər də qalmaqdadır. Bununla belə, məzunların əhəmiyyətli hissəsinin Azərbaycana qayıdaraq ölkənin inkişafına töhfə vermək niyyəti mədəni diplomatiyanın uzunmüddətli strateji təsirini təsdiqləyir.

Nəticə etibarilə, Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərində mədəni diplomatiya yalnız əlavə əməkdaşlıq sahəsi deyil, siyasi-strateji tərəfdaşlığın dayanıqlığını təmin edən əsas sütunlardan biridir. Mədəniyyət, təhsil, diaspora və intellektual əməkdaşlıq kanalları vasitəsilə formalaşan bu yumşaq güc mexanizmləri iki ölkə arasında münasibətlərin dərinləşməsinə və regional miqyasda nümunəvi modelə çevrilməsinə xidmət edir.

Strateji tərəfdaşlıq: iqtisadi-enerji layihələri və sarsılmaz müttəfiqlik. Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərində strateji tərəfdaşlığın əsas dayaqlarından biri iqtisadi və enerji sahəsində həyata keçirilən genişmiqyaslı əməkdaşlıqdır. Xüsusilə 1996–2003-cü illər bu münasibətlərin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğu dövr kimi xarakterizə olunur. İlk mərhələdə Azərbaycanla Türkiyə arasında ticarət əlaqələrində ixracın əsasını kimya məhsulları, metal və pambıq təşkil etdiyi halda, sonrakı mərhələdə enerji resursları aparıcı mövqeyə yüksəlmiş, Azərbaycan Respublikasından Türkiyəyə ixracın təqribən 70 faizini neft məhsulları təşkil etmişdir. 1996-cı ildə Azərbaycanın xarici ticarətində ixracın 6,2 faizinin, idxalın isə 22,5 faizinin Türkiyənin payına düşməsi bu dinamikanın real göstəricisi olmuşdur.

İqtisadi əməkdaşlığın siyasi müstəvidə möhkəmlənməsi ulu öndər Heydər Əliyevin Türkiyəyə rəsmi səfərləri ilə paralel şəkildə inkişaf etmişdir. Türkiyə Prezidenti Süleyman Dəmirəlin dəvəti ilə 5 may 1997-ci ildə baş tutan səfər çərçivəsində “Çankaya köşkü”ndə iki ölkə arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə dair bəyannamənin imzalanması Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin strateji məzmun almasının mühüm mərhələsi kimi qiymətləndirilir. Qarşılıqlı səfərlər və imzalanan tərəfdaşlıq sənədləri dövlətlərarası münasibətlərin institusional əsaslarını möhkəmləndirmişdir.

Strateji tərəfdaşlığın ən mühüm komponentlərindən biri enerji təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıqdır. Bu baxımdan 26 iyun 2013-cü ildə İstanbul şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Cümhuriyyətinin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən Transanadolu Təbii Qaz Boru Kəməri (TANAP) üzrə Hökumətlərarası Müqavilənin imzalanması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. TANAP layihəsi Xəzər qazının Avropa bazarlarına nəqlini təmin etməklə Azərbaycan və Türkiyənin enerji təhlükəsizliyini gücləndirmiş, eyni zamanda hər iki ölkənin beynəlxalq enerji sistemində strateji rolunu artırmışdır [2].

İqtisadi və enerji əməkdaşlığı hərbi-siyasi müttəfiqliklə sıx şəkildə əlaqəlidir. Qarabağ məsələsində Türkiyənin daim Azərbaycanın yanında olması, ölkəmizin haqlı mövqeyini beynəlxalq platformalarda ardıcıl şəkildə müdafiə etməsi bu müttəfiqliyin sarsılmaz xarakterini nümayiş etdirir. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Türkiyədə keçdiyi təlimlər, birgə hərbi manevrlər və texniki əməkdaşlıq Azərbaycan ordusunun döyüş qabiliyyətinin yüksəlməsinə mühüm təsir göstərmişdir. Bu hazırlığın nəticələri 2016-cı il Lələtəpə əməliyyatı, 2018-ci il Günnüt zəfəri və xüsusilə 2020-ci il Vətən müharibəsi zamanı aydın şəkildə özünü göstərmişdir. Müharibə dövründə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana verdiyi açıq siyasi dəstək, Türkiyə mediasının informasiya müharibəsində oynadığı rol və “Bayraktar” pilotsuz uçuş aparatlarının tətbiqi tarixi Zəfərin əldə olunmasında həlledici amillərdən olmuşdur [2].

Bu hərbi-siyasi həmrəylik beynəlxalq təşkilatlar müstəvisində də öz əksini tapmışdır. Azərbaycan və Türkiyə BMT, NATO, İKT, Avropa Şurası, QDİÖT və Türk Dövlətləri Təşkilatı kimi beynəlxalq qurumlarda əksər hallarda vahid mövqedən çıxış edir, bir-birinə qarşılıqlı dəstək göstərir. 1993-cü ildə Ermənistanın Kəlbəcəri işğal etməsindən sonra Türkiyənin Ermənistanla sərhədləri bağlaması və bu mövqedən bu günədək geri çəkilməməsi strateji müttəfiqliyin prinsipial xarakterini təsdiqləyir.

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərində yeni mərhələnin başlanğıcı olmuşdur. Bu sənəd iki ölkə arasında münasibətləri rəsmi müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəltmiş, hərbi-təhlükəsizlik məsələlərində ümumi müdafiə platformasının əsaslarını müəyyən etmişdir. Şuşa Bəyannaməsi regionda yeni geosiyasi və geoiqtisadi reallıqların formalaşmasına təkan verən tarixi sənəd kimi qiymətləndirilir.

Strateji tərəfdaşlığın iqtisadi ölçüsü müharibədən sonrakı dövrdə də aktuallığını qoruyur. Qarabağda aparılan bərpa və yenidənqurma işlərində Türkiyə şirkətlərinin fəal iştirakı bu həmrəyliyin praktiki təzahürüdür. Bununla yanaşı, qarşılıqlı ticarət dövriyyəsinin artırılması, qeyri-enerji sektorunda əməkdaşlığın genişləndirilməsi və yeni qaz sazişlərinin imzalanması iki ölkənin iqtisadi potensialının tam reallaşdırılması baxımından prioritet olaraq qalır.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum və TANAP kimi enerji layihələri ilə yanaşı, Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu xətti Azərbaycan və Türkiyəni qlobal nəqliyyat-logistika zəncirinin əsas iştirakçılarından birinə çevirmişdir. Bu layihələr regionun enerji və nəqliyyat təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verməklə yanaşı, iki ölkənin strateji tərəfdaşlığının iqtisadi səmərəliliyini də artırmışdır. Perspektiv

tivdə isə xüsusi dəmir yolu xətlərinin çəkilməsi və yeni nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılması Azərbaycan–Türkiyə iqtisadi münasibətlərinin daha da dərinləşməsinə xidmət edəcəkdir.

Beləliklə, Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərində strateji tərəfdaşlıq iqtisadi və enerji layihələri ilə möhkəmlənən, hərbi-siyasi müttəfiqliklə tamamlanan və regional sabitliyə xidmət edən kompleks əməkdaşlıq modeli kimi çıxış edir. Bu model yalnız iki dövlətin milli maraqlarını deyil, bütövlükdə regionun təhlükəsizliyi və davamlı inkişafını təmin edən nümunəvi ittifaq formasıdır.

Nəticə. Aparılan tədqiqat göstərir ki, Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri klassik ikitərəfli əməkdaşlıq çərçivəsindən çıxaraq institusional, strateji və müttəfiqlik xarakteri daşıyan unikal bir modelə çevrilmişdir. “Bir millət, iki dövlət” konsepsiyası tarixi-mədəni yaxınlıqla yanaşı, konkret siyasi qərarlar, hüquqi sənədlər və birgə layihələr vasitəsilə real məzmun qazanmışdır. Xüsusilə enerji, nəqliyyat və hərbi-təhlükəsizlik sahələrində həyata keçirilən əməkdaşlıq regional sabitliyin möhkəmlənməsinə və iki ölkənin beynəlxalq sistemdə mövqelərinin güclənməsinə mühüm töhfə vermişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan–Türkiyə əlaqələri tarixdə və bu gün – Naxçıvan : [Elektron resurs] / Nuhçıxan informasiya portalı. – Naxçıvan, 2022. - <https://nuhcixan.az/news/cemiyet/70045-azerbaycan-turkiye-elaqeleri-tarixde-ve-bu-gun> [20.02.2026].
2. Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri : [Elektron resurs] / Heydər Əliyev irsi elektron kitabxanası. – Bakı, 2011. - <https://lib.aliyev-heritage.org/az/4610235.html> [20.02.2026].
3. Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri daha da möhkəmlənir : [Elektron resurs] / Azərbaycan qəzeti. – Bakı, 2010. – <http://anl.az/down/meqale/azerbaycan/2010/may/120280.htm> [20.02.2026].
4. Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri: Strateji tərəfdaşlığın perspektivləri / Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzi. – Bakı, – 2014.
5. Hüseynova, F. Türkiyə əlaqələrinin kulturoloji aspektləri : [Elektron resurs] / Azərbaycan Milli Kitabxanasının elektron fondu. – Bakı, 2007. - http://anl.az/el/h/hf_mdateka.pdf [20.02.2026].
6. Ömərov, V. Azərbaycan–Türkiyə mədəni integrasiyası müstəqillik illərində : [Elektron resurs] / Səs qəzeti. – Bakı, 2013. – İnternet ünvanı: <https://sesqazeti.az/news/mia/369514.html> [20.02.2026].

ШАХИСМАЙЛ ИСМАЙЛОВ

Азербайджанский университет языков, Азербайджанский университет, Бакинский славянский университет, доктор философии по истории, доцент

АЗЕРБАЙДЖАНО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ: ИСТОРИЧЕСКИЙ И СТРАТЕГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ МОДЕЛИ «ОДИН НАРОД — ДВА ГОСУДАРСТВА»

Целью исследования является комплексный анализ азербайджано-турецких отношений в рамках модели «Одна нация — два государства» с точки зрения исторических, стратегических и институциональных оснований. Методология включает историко-сравнительный анализ, исследование официальных документов, институциональный и качественный подходы. В результате выявлено, что отношения двух стран сформировали устойчивую многоуровневую структуру, основанную на культурной дипломатии, образовательном сотрудничестве, энергетической безопасности, экономической интеграции и военно-политическом союзничестве. Ключевыми элементами стратегического партнерства выступают проекты TANAP, BTC, BTO, а также Шушинская декларация. Ограничения исследования связаны с динамичностью региональной политической среды и ограниченной актуальностью отдельных статистических данных. Оригинальность работы заключается в комплексном рассмотрении отношений не только в политическом, но и в гуманитарном, культурном и диаспоральном измерениях. Научная новизна состоит в концептуализации азербайджано-турецких связей как целостной стратегической модели. Практическая значимость проявляется в возможности использования результатов при формировании государственной политики, энергетической стратегии, образовательных программ и механизмов региональной безопасности.

Ключевые слова: Азербайджано-турецкие отношения, стратегическое партнерство, модель «Один народ - два государства», энергетическое сотрудничество, военно-политический союз, культурная дипломатия, региональная безопасность.

SHAHISMAYIL ISMAYILOV

*Azerbaijan University of Languages, Azerbaijan University,
Baku Slavic University, PhD in History, Associate Professor*

AZERBAIJAN–TÜRKİYE RELATIONS: A HISTORICAL AND STRATEGIC ANALYSIS OF THE “ONE NATION, TWO STATES” MODEL

The purpose of this study is to provide a systematic analysis of Azerbaijan–Türkiye relations within the framework of the “One Nation, Two States” model, focusing on their historical, strategic, and institutional foundations. The methodology is based on a historical-comparative approach, document analysis, institutional assessment, and qualitative research methods. The findings demonstrate that bilateral relations have evolved into a multi-dimensional structure grounded in cultural diplomacy, educational cooperation, energy security, economic integration, and military-political alliance. Strategic projects such as TANAP, BTC, BTK, and the Shusha Declaration have significantly strengthened the institutional architecture of this partnership. The main limitations of the study relate to the dynamic nature of regional political processes and the partial obsolescence of some statistical data. The originality of the research lies in its comprehensive approach that integrates political, humanitarian, cultural, and diaspora dimensions. The scientific novelty consists in conceptualizing Azerbaijan–Türkiye relations as a unified strategic model. The practical significance of the study is reflected in its applicability to policymaking, energy strategy development, educational cooperation frameworks, and regional security planning.

Keywords: Azerbaijan–Türkiye relations, strategic partnership, “One nation, two states” model, energy cooperation, military-political alliance, cultural diplomacy, regional security.

Məqalənin redaksiyaya daxil olduğu tarix: 20 fevral 2026-cı il.

Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 21 may 2026-cı il.

Rəyçilər: t.e.d. Habil Məmmədov, t.e.d. İsmayıl Məmmədov.